

Tarixin qanlı səhifəsi—20 Yanvar

20 Yanvar faciəsi müsəlman şərqinə qarşı ayrı seçkiliyin tərkib hissəsidir

Xalqımızın başına getirilən 1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsindən illər keçsə də, bu faciənin ağırlığı unudulmur. Əksinə daha qabarıq şəkildə sual meydana çıxır.

Keçmiş SSRİ-nin hər yerində imperiyaya qarşı milli azadlıq hərəkatı, bəzi yerlərdə isə hətta millətçi hərəkat gündəngünə geniş vüsət alsada da, 20 Yanvar qətləmini nə üçün Bakıda törədildi? Təxminən həmin illərdən yaxın və orta şərqdə, müsəlman dünyasında Qərbin fitvası ilə baş verən qırğınlar bu suala müəyyən qədər cavab versə də, yenə açılmamış məsələlər qalır. Buna görə də tarixə baş vurmağa ehtiyac vardır.

Ötən əsrdə baş vermiş İkinci Dünya Müharibəsindən (1939-1945) SSRİ-nin qalib çıxması dünya sosializm sisteminin yayılmasına və güclənməsinə səbəb oldu. SSRİ Şərqi Avropanı, Şimali Afrikanı, Yaxın və Orta Şərq və Latin Amerikası ölkələrinin xeyli hissəsini öz təsir dairəsinə saldı. Əlbəttə, müharibədən daha güclü çıxmış Amerika Birləşmiş Ştatları bu vəziyyətlə barışa bilməzdi. Ona görə də ABŞ öz təsir dairəsində olan Qərbi Avropa dövlətlərini geniş maliyyə imkanları hesabına sürətli inkişaf yoluna çıxarmaqla

bərabər onları sürətlə silahlandırıldı və sosializm sistemine qarşı NATO hərbi-siyasi blokunda birləşdirdi. ABŞ və müttəfiqlər tezliklə—50-ci illərin əvvəllərində SSRİ-nin təsir dairəsində olan Koreyaya, 60-cı illərin əvvəlində Vyetnama hücum etdi. Hər iki müharibədə ABŞ istədiyi nəticəni əldə edə bilmədi. Belə olduqda ABŞ başda olmaqla Qərb dövlətləri SSRİ-yə və onun təsir dairəsində olan dövlətlərə qarşı taktikalarını dəyişərək soyuq müharibə siyasətinə keçdilər.

1980-ci illərin əvvəlində soyuq müharibənin nəticəsi olaraq SSRİ-də iqtisadi geriləmələr sürətləndi. Belə olduqda Qərb SSRİ-də siyasi sistemin dəyişməsinə şərait yarandığını hiss edərək bu ölkəni daxildən parçalamaq üçün konsepsiya hazırladı. Ermənipərəst, siyasi cəhətdən zəif iradəli M. Qorbaçovun 1985-ci ildə SSRİ-də hakimiyyətə gəlməsi Qərb üçün münbit şərait yaratdı. M. Qorbaçovun irəli sürdüyü menfur yenidənqurma siyasəti də Qərbin mətbəxində hazırlanmışdı. Artıq iqtisadi və siyasi cəhətdən zəifləmiş, dünyada və ölkədə nüfuzdan düşmüş SSRİ-yə son zərbəni vurmaq üçün Qərb tarixdə satqıncılıqda və xəyanətdə ad çıxarmış erməni kartını işə saldı. M.

Qorbaçov hakimiyyətə gəldiyi gündən ermənilərə xüsusi rəğbət bəsləyir və bu xüsusi qayğıdan ruhlanan ermənilər tarix boyu bəzən gizli, bəzən açıq irəli sürdükleri məkrli iddialarını—Azərbaycanın hesabına öz ərazilərini böyütmək, Dağlıq Qarabağı Ermənistanla ilhaq etmək iddialarını açıq müstəviyə keçirdilər. Nə üçün SSRİ rəhbərliyi erməni iddialarına vaxtında adekvat cavab vermədi? sualı çox gülməlidir. Çünki, bu problemi qaldıran da elə SSRİ rəhbərliyi idi. Eyni zamanda ermənilərin bu avonturist niyyəti Qərb ölkələri-xüsusi ABŞ və Fransa tərəfindən hər vasitə ilə dəstəklənir və maliyyələşdirilirdi. Ermənilərin separatçı hərəkatı Qərbi iki cəhətdən tam təmin edirdi. Birinci bu ölkələrdəki güclü erməni lobbisinin qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirirdilər. İkinci milli məsələlərin çox kövrək olduğu SSRİ-də millətlərarası münaqişələr bu imperiyanın sonunu yaxınlaşdırırdı.

Təbii ki, ölkə rəhbərliyinin erməniləri dəstəkləyən hərəkatları Azərbaycan xalqının ayağa qalxmasına və öz haqqını tələb etməsinə səbəb olmalı idi və belə də oldu. Hərəkatın ilk dövrlərində cəmiyyətdə tutduğu mövqedən asılı olmayaraq bütün xalq birlikdə

idi. Belə olduqda Azərbaycana qoşun yeritmək, insanlara divan tutmaq üçün heç bir səbəb qalmırdı. Ona görə də xalqın birliyindən qorxan SSRİ rəhbərliyi və xarici xüsusi xidmət orqanları Azərbaycan xalqının birliyini pozmaq üçün hərəkatda parçalanmalar baş verdi.

Ziyalılardan, əhali arasında kifayət qədər nüfuzu olan insanların bir çoxu xalq hərəkatında ayrılıb passiv mövqə tutdu.

Bu torpaqlarımıza göz dikmiş ermənilərin və onların havadarlarının məkrli planlarına yaşıl işıq yandırdı.

1990-cı ilin yanvarın ortalarından başlayaraq SSRİ Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin təxribat qrupları Bakıda ixtişaşlar törətməyə başladılar. Bundan istifadə edən SSRİ rəhbərliyinin, şəxsən M. Qorbaçovun sərəncamı ilə 1990-cı ilin 19 yanvarından 20-nə keçən gecə məlum Bakı faciəsi törədildi.

20 Yanvar faciəsinin törədilməsi ilə Qərb dairələrinin iki arzusu yerinə yetdi. SSRİ-nin iflası sürətləndi və tezliklə başa çatdı. Digər tərəfdən 20 Yanvar faciəsi SSRİ rəhbərliyi tərəfindən ermənilərə bir xidmət oldu.

Doğrudur, SSRİ-nin dağılması ilə Azərbaycan xalqı da öz müstəqilliyinə qovuşdu. Ancaq digər müstəqillik əldə etmiş respublikalardan fərqli olaraq Azərbaycanın 20 faizlik ərazisi SSRİ rəhbərliyinin və

Qərbin xeyir duası ilə ermənilər tərəfindən işğal olundu.

Maraqlıdır ki, SSRİ-də baş verən hər bir hadisəyə əlüstü reaksiya verən Qərb Bakıda törədilmiş qətləmə qeyri obyektiv və loyal münasibət bəslədi. ABŞ rəsmiləri bu hadisəni ölkənin daxili işi adlandıraraq anlayışla qarşıladıklarını bildirdilər.

Avropa İttifaqının rəsmi nümayəndələri isə nə qədər təcüblü olsa da bildirmişdilər ki, yenidənqurma qan axıdılmadan mümkün deyil.

Qərb ölkələrinin mətbu orqanları "Ştern" məcmuəsi, "Tribuna lyudu" qəzeti bu hadisələri qeyri obyektiv işıqlandırmış qüvvədən istifadəni zəruri saymışdır.

ABŞ-da nəşr olunan "Los Anceles Taym", "Vaşinqton Post", "Nyu-York Tayms", "Balmitorson" kimi mətbu orqanlar və qərb radio stansiyalarının bir çoxu 1990-cı ilin 20 yanvarında Bakıda, ümumiyyətlə, Azərbaycanda baş verən faciəvi hadisələri qeyri obyektiv işıqlandırmışdılar.

1990-cı ildə Azərbaycanda qətlə törədilməsinin baskarı M. Qorbaçov Qərb dövlətlərinin təşəbbüsü və təzyiqi ilə Nobel Sülh mükafatına layiq görüldü.

Buradan görünür ki, erməni lobbisinin təsirində olan Qərbin bir çox siyasi xadimləri və kütləvi informasiya vasitələri ikili standart mərəzinin əsiridirlər və bu gün də belədir.

Qüdrət SƏMƏDOV.

Azərbaycan xalqının tarixinə Qanlı Yanvar faciəsi kimi daxil olmuş 1990-cı il 20 Yanvar hadisələrindən 26 il keçir. Keçmiş sovet dövlətinin hərbi maşınının həmin gün Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi vəhşi terror aktı insanlığa qarşı törədilmiş ən ağır cinayətlərdən biri kimi bəşər tarixində qara səhifə olaraq qalacaqdır.

Milli azadlığı, ölkəsinin ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəyə qalxmış dinc əhaliyə divan tutulması, kütləvi terror nəticəsində yüzlərlə günahsız insanın qətlə yetirilməsi və yaralanması totalitar sovet rejiminin süqutu ərəfəsində onun cinayətkar mahiyyətini bütün dünyaya bir daha nümayiş etdirdi.

Sovet ordusunun böyük kontingentinin, xüsusi təyinatlı bölmələrin və daxili qoşunların Bakıya yeridilməsi xüsusi qəddarlıq və görünməmiş vəhşiliklə müşayiət edildi. Kommunist diktaturası Cexs-

Azadlıq heç kimə xoşluqla verilmir

lovakiyaya, Macarıstana, Əfqanıstanına qarşı həyata keçirdiyi hərbi müdaxiləni, hətta o zamankı Sovet İttifaqının müttəfiq respublikalarından biri olan Azərbaycanda da təkrarlamaqdan çəkinmədi. Həmin vaxt Azərbaycan Ermənistanın da təcavüzünə məruz qalmışdı. Belə bir şəraitdə sovet rəhbərliyi nəinki münaqişənin qarşısını almaq üçün qəti tədbirlər görməmiş, əksinə Azərbaycana yeridilən ordu hissələrinin tərkibinə Stavropol, Krasnodar və Rostovdan sərbərliyə alınan erməni əsgər və zabitləri, sovet hərbi hissələrində xidmət edən ermənilər, hətta erməni kursantları da daxil edilmişdi.

Həmin müdhiş gecədə tanklar, zirehli transportyorlar Bakı küçələrində qarşılarına çıxan hər şeyi əzir, hərbiçilər hər yanı amansız atəşə tutur-

dular. İnsanlar nəinki küçələrdə, hətta avtobusda gedərkən, öz mənzillərində oturduqları yerdə güllələrə tuş gəldilər. Yaralıları aparmağa gələn «təcili yardım» maşınlarını və tibb işçilərini də atəşə tuturdular. Bir neçə gün ərzində neçə nəfər öldürüldü, neçə qədər yaralananlar oldu. Hətta Gəncəli İlqar Qasım oğlu da 20 Yanvar hadisələrində hərbi xidmət dövründə Salyanski adına kazarmada növbətçi olan vaxtı bir neçə nəfər mülki geyimdə olan yaralıları xilas etmişdi. Yenidən yaralıları kömək etmək istərkən hərbiçilər tərəfindən mühasirəyə alınaraq, avtomatı ona sarı tuşlamışlar. Mən hərbiçiyəm—demişdir.

20 Yanvar Azərbaycan vətəndaşının yaddaşına müstəqilliyin qazanılması uğrunda mübarizənin zirvəsi kimi əbə-

di həkk olunmuş bir tarixdir. Məhz bu tarixdə, 1988-ci ildən başlamış xalq hərəkatı özünün kulminasiya nöqtəsinə çatdı və Azərbaycanın yüzlərlə qəhrəman oğulları bu yolda, azadlıq və müstəqillik uğrunda şəhid olaraq gələcək nəsillərə istiqlalıyyət və azadlıq bəxş etdi.

Bəli, 20 Yanvar gecəsində minlərlə Azərbaycan övladını meydanlara, silahlı rus qəsbkarlarının qarşısına çıxaran qəlblərində gəzdirdikləri, doğma torpağın bütövlüyü, toxunulmazlığı və azadlığı arzuları idi. Bu faciə bizə müqəddəs bir and yerini miras qoydu. Doğma Bakımızın Dağüstü parkı kimi tanınan məkan «Şəhidlər Xiyabanı»na döndü.

Azərbaycan xalqı şəhidlik zirvəsinə ucalan oğul və qızlarını hər an hədsiz ehtiramla

yad edir və edəcəkdir. İndi hər bir azərbaycanlı lazım gələndə 20 Yanvar şəhidlərinin getdiyi şərəfli yolu təkrarlamağa hazırdır. Müstəqil dövlətimizin və vətəndaşlıq qeyrətini hər şeydən üstün tutan belə oğulların varlığıdır. Ulu öndər 20 Yanvar hadisələrinə ilk siyasi qiymət verərək bu faciəni törədənlərin kimliyini dünya ictimaiyyətinə çatdırdı. O ağır günlərdə xalqı ilə həmrəy oldu, xalqın sınımış inamını özünə qaytardı.

İnanıram ki, biz şəhidlərin ruhunu sevindirəcək, onların səpdiyi azadlıq toxumunun cücərtilərini göyərdəcək, Qarabağ torpağını, eləcə də işğal altında olan bütün torpaqlarımızı düşməndən azad edərək şəhidlərimizin qisasını alacağıq.

Amal CƏLALZADƏ,
şəhər 1 saylı tam orta məktəbin müəllimi.